

Foto: Sjöfartsverket/Stridsmedel från andra världskriget som ligger väl inbäddat i sediment

2019-07-09 06:30 CEST

Ny studie för att undersöka spridning av dumpat krigsmateriel utanför Måseskär och Gotland

Som ett led i Havs- och vattenmyndighetens, HaV, arbete för en bättre havsmiljö kommer fisk och skaldjur att provtas, under sommaren 2019. Provfisket görs för att bättre utreda spridningen av kemiska stridsmedel, dumpade efter andra världskriget, i den marina miljön runt dumpningsområden och transporten uppåt i näringskedjan. Provfisket ska genomföras i dumpningsområdet väster om Måseskär på västkusten och sydost om Gotland. Det är framförallt havskräfta och pirål som ska fiskas runt

Måseskärsvraken. Men även räka kommer att undersökas.

Vid tidigare provtagningar var värdena så låga att de inte är hälsovådliga för människor. Provtagningen genomförs också för att undersöka möjligheten att minska risken för eventuell spridning av stridsmedlen från t ex bottentrålning. Provsvaren kommer att dröja 4-6 månader.

- Nu kommer vi att fokusera detta provfiske, på en del av dumpningsområdet som inte är undersökt tidigare. För att ta reda på om det även här finns fisk och skaldjur som innehåller kemiska stridsmedel som har läckt ut, säger Fredrik Lindgren, utredare vid enheten för havsmiljöförvaltning, på Havs- och vattenmyndigheten, HaV.

Väster om ön Måseskär i Skagerrak finns ett område med 28 vrak, där vattendjupet är cirka 200 meter. Fartygen sänktes efter andra världskriget, fyllda med överbliven ammunition och kemiska stridsmedel. Låga halter av kemiska stridsmedel och arsenik har uppmätts i sediment och fisk under årens lopp i de centrala delarna av vrakområdet, vilket tyder på att det finns kemiska stridsmedel i fartygens lastertrots uppgifter om motsatsen. Resultaten från de kemiska analyserna 2016 och 2017 visade på spår av nedbrytningsprodukter men halterna är mycket låga.

-Vi vet idag inte hur detta påverkar fisken, men de låga värdena hos individerna medför ingen ökad hälsorisk vid konsumtion. Däremot är ju inte kemiska stridsmedel något som ska finnas i vår matfisk och inte i den marina miljön överhuvudtaget.

Området runt Måseskär har flera gånger undersökts; 1992 återfanns låga koncentrationer av senapsgas i havsbotten i området. Senapsgas är en trögflytande och klibbig vätska som kan ge allvarliga brännskador vid direktkontakt med huden. 2017 och 2018 uppmättes låga koncentrationer av kemiska stridsmedel (Clark I och II) i havskräfta, plattfisk och räka i området. I en studie från Chalmers 2018 detekterades senapsgas på flertalet positioner i området, även söder om vrakområdet.

-Men då området där de kemiska stridsmedlen dumpades är stort, ca 25 x25 km, har de genomförda studierna bara haft möjlighet att undersöka delar av området. Främst den delen av området som har den tätaste koncentrationen av vrak.

- Pirål har i andra studier visat sig vara en bra mållart för denna typ av undersökningar. Om det finns läckage av stridsmedel i området är det hög sannolikhet att de blir utsatta för det. Pirål lever nergrävda i sedimentet, stannar på samma plats och lever av as eller mindre kräftdjur.

I sjökortet är området vid Måseskär utpekat som olämpligt för fiske. Men data som Havs- och vattenmyndigheten och Sjöfartsverket tagit fram visar att det bland annat trålas mycket vid vraken, då de fungerar som artificiella rev där fisk och skaldjur trivs. Det kan röra sig om så mycket som 100 tråldrag om året och vraken är även populära för fritidsfiske.

Gamla krigsfartyg och ammunition dumpades inte bara på västkusten efter andra världskriget, även söder om Gotland finns ett stort dumpningsområde. Totalt i Östersjön dumpades uppskattningsvis cirka 50 000 ton krigsmateriel innehållande kemiska stridsmedel. Fynden i dumpningsområdet väster om Måseskär innebär att även fisk i Östersjön kan vara påverkad av dumpade kemiska stridsmedel. Där är det också betydligt större områden som använts för dumpning av ammunition.

- Vi genomför därför även ett provfiske i svenskt vatten i området söder om Gotland, där det också dumpades kemiska stridsmedel efter kriget och där vi har, från Sjöfartsverket, fått positioner på lokaliserade bomber. Där ska torsk och plattfisk fiskas. Det är därför viktigt att se om även fisk i detta område är påverkad, säger Fredrik Lindgren.

Det material som fiskas upp i studien kommer att skickas till VERIFIN (Finnish institute for verification of the chemical weapons convention), som är världsledande på analys av kemiska stridsmedel.

Miljöproblemet i havet är flera som övergödning, farliga ämnen och oljespill som även komma från sjöfart, som t.ex. olyckor eller operationella spill. Jämfört med detta är vrak ett mindre problem, men som fortfarande bidrar till den totala miljöbelastningen i havet.

[Läs mer om Måseskärsvraken](#)

[Här kan du läsa mer om HaV:s arbete med miljöfarliga vrak](#)

För mer information kontakta:

Fredrik Lindgren, utredare, enheten för havsmiljöförvaltning, Havs- och vattenmyndigheten, tel 010-6986314, mobil 076-538 62 14, e-post

fredrik.lindgren@havochvatten.se

Isabella Engblom, presskontakt, Havs- och vattenmyndigheten, tel 010-698 64 00

Havs- och vattenmyndigheten, HaV, arbetar för levande hav, sjöar och vattendrag till glädje och nytta för alla. Citera gärna våra pressmeddelande och nyheter, men hänvisa alltid till HaV.

Foto: Sjöfartsverket/Havs- och vattenmyndigheten.

Bilden får användas för redaktionell återpublicering där HaV och HaVs arbete beskrivs och ett år från pressmeddelandets datum. Användning i kommersiella syften är inte tillåten. I anslutning till publicering skall namn på upphovsman och källa anges.

Kontaktpersoner

Staffan Ljung

Presskontakt

Presskontakt

staffan.ljung@havochvatten.se

0700-89 85 34

010-698 6342